

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez tarafından yanıtlanması için gereğinin saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ
Zonguldak Milletvekili

Anayasa'nın 'Tabii Servetlerin ve Kaynakların Aranması ve İşletilmesi' başlığıyla düzenlenen 168'inci maddesinde, "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzel kişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzel kişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir." hükmüne yer verilmiştir.

Yine, 3213 sayılı Maden Kanununun 4. maddesinde, "Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde bulundukları arzın mülkiyetine tabi değildir." düzenlemesi yer almaktadır.

Maden Kanunu'nun 5'inci Maddesinde ise, "*Madenler üzerinde tesis olunan ilk müracaat (takaddüm), arama ruhsatı, buluculuk, görünür rezerv geliştirme ve işletme ruhsatı haklarının hiçbirisi hisselerle bölünemez. Her biri bir bütün hâlinde muameleye tabi tutulur. Maden ruhsatları, görünür rezerv geliştirme hakkı ve buluculuk hakkı devredilebilir. Devir yapılmadan önce arama ve işletme ruhsatlarının devredildiği tarihteki ruhsat bedelinin iki katı tutarında devir bedeli alınır. Devir Bakanlık onayı ile gerçekleşir. Durum maden siciline şerh edilir. Devir muamelesi maden siciline şerh edilmesi ile tamam olur.*" hükmü yer almaktadır. Bu ilkenin getirilmesindeki amaç, işletilmesinde kamusal yarar olan madenlerin rasyonel ve ekonomik olarak değerlendirilmelerini sağlamaktadır.

Anayasa ve yasalarımızda yer alan bu düzenlemeler, madenler kimin arazisinde bulunursa bulunsun devletin hüküm ve tasarrufu altında oluğunu; devlete, madenlerin topluma fayda sağlayacak şekilde işletilmesini sağlamak adına bir takım yetkiler tanıdığını göstermektedir. Devlet, madenlerin mülkiyetini özel kişilere devredemeyeceği gibi madenleri özelleştirme konusu da yapamaz.

Kaldı ki, maden işletme ruhsatının alınması maden üretim faaliyetlerinde bulunabilmek için yeterli de değildir. Maden işletme ruhsatının alınmasından itibaren, işletme faaliyetine başlayabilmek için, Maden Kanununun 7. maddesinde belirtilen zorunlu izinlerin de alınması gerekmektedir. Bu izinlerin alınmasından sonra Maden İşleri Genel Müdürlüğü madenin işletmeye alınabilmesi için işletme izni vermektedir. Alınması gereken temel izinler; ÇED Belgesi, Mülkiyet İzni, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı ile varsa Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün kayıtlarına işlenmiş özel alanlar ile ilgili izinlerdir. İzinlerin işletme ruhsatı alınmasından itibaren üç yıl içinde tamamlanması gerekmektedir. Aksi takdirde idari para cezası uygulanır.

3213 sayılı Kanun'un ek 7. maddesine ise, "Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında rödövens sözleşmeleri Bakanlığın iznine tabidir. İzin alınmaksızın yapılan

rödöfans sözleşmesi ile yürütülen madencilik faaliyetleri durdurulur. Kamu kurum ve kuruluşları ile iştirakleri hariç olmak üzere yer altı kömür işletmelerinde maden ruhsat sahipleri, ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişiler ile üretim faaliyetlerine yönelik rödöfans sözleşmeleri yapamaz. Aksi takdirde rödöfans sözleşmesi ile yapılan madencilik faaliyetleri durdurulur” hükmü getirilmiştir.

Anayasa ve yasa hükümleri, ülkemizdeki tüm madenler Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğunu göstermektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca, ülkemizdeki maden içeren alanlara, Maden Kanunundaki hükümleri yerine getirmek kaydıyla özel ve tüzel kişilere arama ve işletme lisansları verilmektedir.

Yatırımcılar, yerli veya özellikle birçoğu yabancı sermayenin elinde bulunan lisanslar dâhilinde madencilik yapabilmek için, söz konusu lisansı elinde bulunduran şirketle, NSR (nihai uç üründen pay alma) sözleşmeleri yapıldığına tanık olmaktadır.

Yasalarımıza göre Rödöfans sözleşmeleri Bakanlığın iznine tabi tutulurken; özellikle NSR sözleşmeleri, lisans sahibi şirket ile yatırımcı arasında yapılmakta olup, bu sözleşmeler ile ilgili bilgilendirme, madenlerle ilgili tüm hüküm ve tasarrufu elinde olan Devletimize yapılmamaktadır. Bu durumda lisansı tamamen atıl olarak elinde tutan ve hiçbir yatırım yapmayan şirketler, Devletin bilgisi olmadan kazanç sağlamaktadır. Üstelik lisans sahibi şirketlerin, söz konusu NSR sözleşmelerinde; lisanslı alanın mücavirindeki 3 (üç) kilometrelik alanda da rezerv bulunup işletilmesi durumunda da NSR’ın ödenmesi hususunu da şart koştuklarına uygulamada tanık olunmaktadır.

Şirketlerin kendi lisansının veya ruhsatının mücavirindeki, lisansı kendi uhdesinde olmayan (başkasında olan veya ihalelik olan), lisanslı alanın mücavirindeki 3 (üç) kilometrelik alanda da rezerv bulunup işletilmesi durumunda da NSR’ın ödenmesini şart koşması, hüküm ve tasarrufu Devletin elinde olan maden sahalarından, Devletin hiç haberi olmadan pay istemek anlamına gelmektedir.

Nitekim yaşanan iş kazaları, NSR sözleşmesi verenlerin işçi sağlığı ve iş güvenliğine yeterli önemi vermediklerini bize göstermektedir. NSR sözleşmesiyle üretimden belirli oranda pay alanların, iş kazaları ve diğer hiçbir olumsuzlukta müteselsilen sorumluluğu bulunmamaktadır.

Bu çerçevede;

1)Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında rödöfans sözleşmeleri Bakanlığın iznine tabi tutulurken; madencilik faaliyetlerinde yapılan NSR sözleşmeleri hangi hukuki gerekçeye dayanılarak yapılmaktadır? Söz konusu özel NSR sözleşmeleri, Anayasa ve yasalarda yer alan, “Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır” hükmü ile ne kadar bağdaşmaktadır?

2)Madenlerin asıl sahibi olan Devletin, bilgisi olmadan lisans sahibinin lisansı ile ilgili yapmış olduğu NSR sözleşmeleriyle, ülkemizde üretilen madenlerden alınan Devlet Hakkı payını nasıl etkilemektedir? Bu tür sözleşmelerin karşılığı olarak ödenen paralardan vergi alınmakta mıdır? Devletin kazancında herhangi bir kayıp var mıdır? Varsa ne kadar?

74360

3)NSR sözleşmelerini de, Rödöfans sözleşmelerinde olduğu gibi Bakanlığın zorunlu iznine tabi tutacak, bir yasal veya yönetmelik çalışmanız var mıdır? Varsa bu çalışmalar nelerdir?

4)Böyle çalışma yapılacak ise, geçmişte yapılan NSR veya Rödöfans sözleşmelerinin lisans dışındaki alanlara ilişkin bağlayıcı hükümlerinin akıbeti ne olacaktır? Geçmişte yapılan sözleşmelerin yeni düzenlemeler ışığında revize edilerek, Devletin bilgisine sunulmasına müteakip yürürlüğe girmesi yönünde bir geçici süre tanınmasını planlıyor musunuz?